

Remiss från Justitiedepartementet – Olika vägar till föräldraskap (SOU 2016:11)

Justitiedepartementet har gett Göteborgs Stad möjlighet att inkomma med synpunkter på betänkandet "Olika vägar till föräldraskap" (SOU 2016:11).

Göteborgs Stad tillstyrker utredningens förslag med följande kommentarer.

Göteborgs Stad anser det vara mycket viktigt, inte minst med hänsyn till barnkonventionen, att de barn som kommer till genom assisterad befruktning med enbart donerade könsceller har rätt att få information om sitt genetiska ursprung. Göteborgs Stad instämmer i bedömningen att ansvaret för att lämna informationen måste ligga på föräldrarna. Eftersom det i den situationen att föräldrarna inte berättat för sitt barn föreslås att socialnämnden ska ha en skyldighet att bistå en person som har anledning att anta att han eller hon tillkommit genom en assisterad befruktning skulle det vara värdefullt med vägledning avseende hur detta ska gå till. Detta mot bakgrund av att det kan vara unga personer som vänder sig till socialnämnden och det är sjukvårdsinrättningarna som i dag har ansvaret för att ge råd, stöd och hjälp till personer som söker efter sitt genetiska ursprung. Avseende möjligheten för de barn som tillkommit genom assisterad befruktning att lämna samtycke till att uppgifter lämnas ut till eventuella donatorsyskon behövs vägledning avseende hur en bedömning av personens mognad ska göras med hänsyn till de ställningstaganden som barnet i fråga har att göra.

Göteborgs Stad instämmer i bedömningen att principen om barnets bästa inte kan kräva att Sverige inför regler som medför att personer som genomgår surrogatarrangemang i utlandet – ofta kommersiella sådana – som inte är tillåtna här ska kunna ta med sig barnen hit och få föräldraskapet överfört till sig. Det skulle medföra ett indirekt godkännande av sådana arrangemang som vi inte vill lämna godkännande till inom svensk hälso- och sjukvård. Eftersom potentiella föräldrar ändå väljer denna väg till föräldraskap och det i sig kan medföra allvarliga konsekvenser för de barn som föds är det en rimlig avvägning att svenska socialnämnder och domstolar ges utökad behörighet att fastställa faderskapet för en genetisk far. Detta kan dock komma att innebära utökad arbete för socialnämnderna. Familjerätten i Göteborgs Stads erfarenhet är att det sällan har vidtagits några förberedande åtgärder av de tilltänkta föräldrarna inför ett surrogatarrangemang utomlands och Göteborg Stad anser det vara tveksamt om informationsinsatser från Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd kommer att vara tillräckligt för att motverka benägenheten att genomgå sådana arrangemang. Med hänsyn till att det är barnens rättssäkerhet som påverkas krävs tydlig reglering och vägledning för myndigheternas arbete kring dessa frågor.

Göteborgs Stad anser det vara positivt att samma regler ska gälla för samtycke till assisterad befruktning i egen regi eller i utlandet oavsett om det är olikkönade eller kvinnligt samkönade par. Likaså att den föräldraskapsrättsliga lagstiftningen anpassas till de förhållanden som gäller för personer med ändrad könstillhörighet.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen antecknade representanterna från L och M som yttrande en skrivelse från den 15 juni 2016, enligt bilaga A.

Göteborg den 15 juni 2016

GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Ann-Sofie Hermansson

Jonas André

Yttrande angående remiss från Justitiedepartementet – Olika vägar till föräldraskap (SOU 2016:11)

I utredningen *Olika vägar till föräldraskap* finns förslag att tillåta embryodonationer men införande av altruistiskt (icke-kommersiellt) surrogatmödraskap avvisas. Även i tjänsteutlåtandet instämmer man i utredningens förslag att ej tillåta surrogatmoderskap inom svensk hälso- och sjukvård. Vi delar inte Stadsledningskontorets uppfattning och tycker att altruistiska värdmödraskap kan tillåtas och att regelverk som ger tydlighet kring alla parternas rättigheter som också sätter barnets behov främst bör skapas. Surrogatmoderskap, eller värdmoderskap som det också kallas, kan förenklat beskrivas som att en kvinna är gravid med någon annans barn. Surrogatmamman tar emot ett befruktat ägg genom provrörsbefruktning och efter födseln tar de tilltänkta föräldrarna hand om barnet.

Surrogatmoderskap kan vara aktuellt för kvinnor som inte har en fungerande livmoder eller där livmodern tagits bort (t.ex. vid en canceroperation), eller för andra par eller enskilda personer som av olika skäl inte kan bära ett barn.

I dag är surrogatmoderskap tillåtet i tolv av EU:s medlemsländer, bland annat Storbritannien, Nederländerna och Belgien. Dessa länder har hittat modeller för att möjliggöra surrogatmoderskap under ordnade former.

Surrogatmoderskap är ingen enkel fråga. I ena vågskålen ligger längtan efter barn. I den andra ligger oron för att surrogatmamman exploateras eller att barnen far illa.

Statens medicinsk etiska råd (Smer) tog upp frågan om surrogatmoderskap i sin rapport Assisterad befruktning-etiska aspekter (Smer 2013:1). Där var en majoritet i rådet för altruistiskt surrogatmoderskap och samtliga emot kommersiellt sådant. En viktig förutsättning för surrogatmoderskap är att det sker på helt frivillig väg från värdmoderns sida.

Vi anser att om det kan skapas nya former för barn att komma till världen under former som är trygga för både barnet och surrogatmamman, så ska det välkomnas. De forskningsstudier som hittills gjorts pekar på att detta är möjligt. I svensk lagstiftning bör det till exempel finnas tydliga regler om att både föräldrarnas och surrogatmammans situation ska utredas. Utredningen bör klart visa att surrogatmamman inte tar på sig uppdraget av ekonomiska skäl. Det är också viktigt med rådgivning och stöd under hela processen och att barns rätt till sina föräldrar och föräldrars skyldigheter för planerade barn tydliggörs.

Vi borde bejaka altruistiska värdmödraskap och skapa regelverk som ger tydlighet kring alla parternas rättigheter och sätter barnets behov främst. Det är ingen rättighet att bli förälder. Men det bör inte heller vara en statlig angelägenhet att försvåra för människor att förverkliga drömmen om barn.